

Skt. Josefs Skole bliver oprettet

Den 8. oktober 1904, kort før søstrene flyttede ind i det nye Sct. Maria Hospital, begyndte de at undervise. Fra første dag underviste de tre børn under beskedne forhold i deres hus på Bellevuesti 3: Ingeborg Jacobsen, der var fem år, Ellen og Asger Hansen, der var syv år og tvillinger. (1)

Når den katolske skoleundervisning i Roskilde kunne finde sted, skyldtes det tildels Junigrundlovens paragraf om trosfrihed fra 1849. Med loven blev det tilladt at have katolsk kirkeliv i Danmark, men det var dog Friskoleloven fra 1855, der gav mulighed for oprettelse katolske skoler i Danmark.

Katolsk Centralskole havde med særlig tilladelse allerede eksisteret i nogle år, i 1858 blev Sankt Joseph Søstrenes Skole grundlagt, og i de følgende år fulgte andre skoler både i København og i adskillige købstæder efter, således at der omkring 1900 var 15 katolske skoler i Danmark. Sct. Josefs Skole, som den senere kom til at hedde, blev altså den 16. (2)

Der kom ikke flere drenge på skolen før 1924. Fra den katolske skoles oprettelse og en række år frem havde Roskilde tre private pigeskoler: Frk. Lønholdt skole i Palæet, Frk. Christensens i Olsgade, hvor museet har til huse i dag, og endelig den katolske skole. På den katolske skole betalte man kun det halve af, hvad skolepengene var i Lønholdts, nemlig 5 kr om måneden. (3)

Foruden undervisningen af disse børn havde søstrene voksenundervisning efter skoletid om aftenen i sprog, finere håndarbejde og musik - og man kan dermed nok kalde dem foregangskvinder på dette område.

Efter nogen tid flyttedes skolen til villa "Marie Louise" overfor præstegården. Skolen fik nu navnet Ecole francaise (Den franske skole).

Dette kunne dog kun være en midlertidig løsning, for det stod hurtigt klart, at det var nødvendigt med en egentlig skolebygning. Skoleloven af 1899 havde sat et skolebyggeri i gang over hele landet, og den lov fulgte privatskolerne også.

I 1910 gik man i gang med at opføre den første skolebygning bag villa "Marie Louise", og den blev indviet under festlige for-

mer den 8. december 1910. *Roskilde Tidende* skrev følgende:

I Dag indviedes ved en smuk lille Højtidelighed den nye Skt. Josefs Skole, der i Sommerens Løb er rejst i Skt. Maria Hospitals Have. Skolen er en køn 2-etages Bygning. Den rummer fire lyse, store og luftige Klasseværelser, en Gymnastiksal og en Musiksal, desuden et Par mindre Værelser, hvor Søstrene kan give Privatundervisning. Skolen kan i alt rumme 80-90 Elever, og den tæller allerede 40, der tidligere har nydt godt af Søstrenes Undervisning under de mere indskrænkede pladsforhold i Villa Montfort. Skolen er foreløbig kun for Piger. Undervisningen gives af særlig uddannede Skolesøstre. Der undervises i Bibelhistorie som i enhver anden Skole, og Undervisningen er religiøst set ganske upartisk. Skolen søges da ogsaa hovedsageligt af Børn fra ikke-katolske Hjem. (4)

Hermed var Skt. Josefs Skole præsenteret for offentligheden med dens nye navn. (5)

Skolens første leder var søster Marguerite, og det tilskrives ikke mindst hendes fine, positive karaktertræk, at katolikskrækken efterhånden fortog sig. (6) Hun var fransk, havde et strålende humør og et vidtfavnende væsen, som skabte kontakt udadtil med byens borgere og myndigheder.

Undervisningen i den nye Skt. Josefs Skole blev først varetaget af en dansk søster, men hun døde inden længe tragisk af den spanske syge. Efter hende ansatte skolen den første lærer, som ikke var medlem af ordenen Visdommens døtre, nemlig Gudrun Eriksen.

Hun kom til at arbejde på skolen i 37 år og blev en afholdt lærer. Udover at være lærer var hun børnebogsforfatter. Hun skrev en række populære børnebøger om drengen Obaldus og hans søskende fra Nyboder. Hun hjalp desuden med at renskrive Maria Andersens bøger om Tudemarie. Gudrun Eriksen var endvidere amatørarkæolog og lokalhistoriker og har skrevet flere bidrag til den katolske menigheds historie i Roskilde.

De første år gjaldt det om at udbygge skolen med samtlige klassetrin. Det krævede hårdt slid at fastholde skolens position og desuden at udbygge den. Det var trange tider for de private skoler, især de eksamensberettigede, fordi meget nyt udstyr og nybygninger, som loven krævede, kostede mange penge.

Lærerlønningerne var små, og mange af lærerne havde en arbejdsdag, der var på både 10 og 11 timer: "I denne situation klarede de katolske skoler sig bedst, dels fordi de støttedes af trofaste forældre kredse og menigheder, dels fordi lærerne - hvoraf flertallet præster eller søstre - med ildhu påtog sig undervisningen for et ringe vederlag," skriver en af skolens senere lærere, Johs. Holsting. (7)

Fællesundervisning for drenge og piger blev efterhånden almindelig, og Skt. Josefs Skole fulgte denne udvikling.

Der blev også oprettet en børnehave. Alle disse udvidelser krævede mere plads, og nye bygninger blev opført bag den første bygning fra 1910. I 1926 blev skolen således udvidet med en tilbygning, hvor der var en stor, lys gymnastiksal, fysikværelse m.m.

Skolen oprettede i 1923 en kostafdeling for piger på skolen, og i 1925 oprettedes en kostafdeling for drenge, så man kunne tage elever ind fra større områder. I 1927 oprettedes et katolsk lærningehjem for katolske drenge (helst fra kostskolen), der ønskede at lære et fag hos en mester i Roskilde.

Pigernes sovesal befandt sig ovenover hospitalets vaskeri ved Montfort-bygningen, begge bygninger lå bag skolen, og

*Elever foran Skt. Josefs
Skoles hovedbygning. Ca.
1920. Roskilde
lokalhistoriske Arkiv.*

drengenes på den anden side af Frederiksborgvej i præsteboligen. Denne kostskole blev lukket for drengenes vedkommende i 1956 og for pigernes vedkommende i 1958. "Der var ikke rigtig plads til at have eleverne boende, vi havde brug for klasseværelser til de efterhånden mange elever," erindrer søster Sidonie, der var leder af skolen 1951-68. (8) Helt frem til 1960-erne var der dog en mindre kostskole for drenge i præstegården, i de sidste mange år indrettet i den sydlige fløj af præstegården, hvor der i dag er menighedssal.

Skoledagen begyndte tidligt. Søstrene gik til messe kl. 6 i Sct. Laurentii Kirke, der blev opført 1914, og de fik et hastigt morgenmåltid, før de skulle få børnene op ca. kl. 7,30. Kl. 8 gik alle til morgenmesse i kirken. Alle kostelever skulle gå med, også ikke-katolikker.

Efter formiddagens skolegang var der frokost kl. 11,30, og bagefter fortsatte undervisningen til kl. 14, hvorpå børnene gik til kostsskolen til "rekreation", dvs. hvilestund. Kl. 16 var der lektielæsning, og kl. 18 spiste man aftensmad. Dernæst var der fritidssysler til sengetid. Selv søstrene skulle være i seng senest kl. 21.

Carla Jacobsen har givet en detaljeret beskrivelse af skolegangen på Sct. Josefs Skole i 1911-15, hvor nogle oplevelse adskilte sig fra hverdagen på andre skoler:

I 2. klasse begyndte franskundervisningen, det var terpemetoden, der blev anvendt, vi skulle lære udenad, om og om igen, små vers, lange børneremser og i 3. klasse var vi åbenbart modne til at lære og opføre små skuespil, de var ikke så små endda, for jeg husker de lange passager vi afleverede til fryd og undren for priorinden, præsterne og andre honoratiores... (9)

Skolens første leder, søster Marguerite, tog sin afsked efter godt en snes år. Hun blev efterfulgt af søster Elisabeth, der ledede skolen i fem år, hvorefter hun blev kaldt til andre opgaver. I 1928 udnævntes søster Helena, der havde været på skolen i fire år, og hun blev ifølge Peter Foersom en meget elsket og afholdt leder. Hun var en stor inspirator til mange nye aktiviteter. Hun opmuntrede til skolekomedierne i gymnastiksalen og folkedansen, som en af skolens lærere, Etly Johansen, ledede. Børnene gik meget op i folkedansen, som blev udført til sang eller grammofonplader, og de gav mange opvisninger iført smukke Hedebodragter, som søster Helena også havde taget initiativet til at få syet. Hun stoppede som skoleleder i 1951 efter 27 års virke på skolen.

Skolen havde foreløbig kun en underskole, og hvis den skulle være tidssvarende, måtte den også have mellemskole,

der var indført i folkeskolen ved lov af 1903, og som var beregnet for elever, der ønskede en videregående skoleuddannelse. Mange af Skt. Josefs Skoles elever måtte søge optagelse i en anden mellemskole, men da det kunne tage tid, før en mellemskole kunne etableres, begyndte søstrene at forberede elever privat. Fra 1937 bestod hvert år flere elever mellemskole- og realeksamen som privatister hos søstrene. Fra 1947-48 blev skolen eksamensberettiget og kunne selv føre sine elever op.

En af skolens lærere, Ole Steen-Henriksen, har beskrevet skolens udvikling:

Efter eksamensrettighederne blev Sankt Josefs Skole ikke mindst en mulighed for børnene fra de mange omegnskommuner uden mellemskole- og realafdelinger. (Men for mange i Roskilde var og blev den, hvad en iøvrigt rar mand svarede mig, da jeg i 1958 spurgte om Vej: polakskolen. Det navn står for mig som et hædersnavn, for kirke og skole havde deres store andel i, at fremmedarbejderne - polakkerne - fra århundredets begyndelse, der nærmest fristede slavekår, i dag er fuldgældige, veluddannede middelstandsdanskere.) (10)

Mens Skt. Josefs Skole støt og roligt udviklede sig, fik stadig bedre faciliteter og et voksende antal elever, fik den katolske menighed i Roskilde endnu et vartegn: Sct. Laurentii Kirke med det karakteristiske kirketårn.

Noter

- (1) Gudrun Eriksen: *1901 - 8. juni - 1951*, s. 15.
- (2) Der findes i dag 23 katolske skoler i landet, hvoraf de otte ligger i hovedstadsområdet. De er alle organiseret i Foreningen af katolske skoler i Danmark.
- (3) Carla Jacobsen: "Min katolske skoletid" i: *Jul i Roskilde* 1989, s. 21.
- (4) Citeret efter Johs. Holsting: "Træk af en skoles historie" i: *Den selvejende institution Skt. Josefs Skole Roskilde*, s. 20.
- (5) Ifølge *Roskilde Bys Historie* bd. 3, s. 148 fremgår det af den del af indskrivningsprotokollen, der endnu er bevaret for skolen, og som omfatter de sidste 19 af i alt 54 piger, at 2 elever var katolikker, resten protestanter.
- (6) Peter Foersom: "En time i høflighed" i: *Jul i Roskilde* 1985, s. 25.
- (7) Johs. Holsting: "Træk af en skoles historie" i: *Den selvejende institution Skt. Josefs Skole Roskilde*, s. 20.
- (8) Sr. Sidonie i *Den selvejende institution Skt. Josefs Skole Roskilde*, s. 23.
- (9) Carla Jacobsen: "Min katolske skoletid" i: *Jul i Roskilde* 1989, s. 21.
- (10) Ole Steen-Henriksen: "Skolens historie i korte træk" i: *Den selvejende institution Skt. Josefs Skole Roskilde*, s. 26-27.

18/
1913-

Til Roskilde Bygningskommission!

Underknyndet tillader sig hermed
at ansøge den berøede Bygningskommission
om Tilladelse til at opføre en Kirke paa
Frederiksborgsøen efter nedlagte Tegninger
med særdeles Agtelse.

Kerckhoffs

Sognepræst for den katolske Menighed

12 Marts 1913.

Så enkelt kunne det gøres! Pater Kerckhoffs få linier til Roskilde Bygnings-kommission om at få tilladelse
til at bygge en kirke. Teknisk Forvaltning,
Roskilde Kommune.